

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroska cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Zopet dva umora.

Na slovenskih tleh sta se v zadnjem času zopet izvršila dva umora, eden pri Sv. Benediktu, drugi pa v Slivnici. Zadnja leta ne mine skoro četrtletje, da bi se ne čitalo o kakem novem umoru na Spodnjem Štajerskem, in to mora vsakega pravega slovenskega človeka navdati z žalostjo in z bojznostjo za bodočnost našega ljudstva. Kje so razlogi za obžalovanja vredne čine v novjšem času?

Ko so se po Slovenskem Štajerju začele pred kakimi šestimi leti ustanavljati v prid kmetom različne gospodarske in prodajalne zadruge, tedaj so nemškutarski in nemški trgovci kakor razdraženi gadi vzdignili svoje glave, češ, če nam kmet ne bo več polnil malhe, smo izgubljeni! In zadrugam so nasvetovali skoraj same tatinske komije, katerih sami niso mogli več rabiti, in ti komiji so krali kmetom po zadrugah denar kar izpred nosa; priporočali so jim goljufive židovske tvrdke, pri katerih naj jemljejo blago, ter jim odganjali poštene tvrdke z nepovoljnimi poročili o zadrugah; na drugi strani so vsako nerednost, če se je zgodila tudi iz nevednosti, naznanili oblastim, da so bile zadruge in njih voditelji neprestano v kaznih in preiskavah. Tako so jim je posrečilo, da so uničili vse zadruge, ki so se že ustanovile, da so zamorili nadaljno združeno življenje ter dosegli, da kmet sedaj zopet slepo robuje nemškim in nemčurskim trgovcem, da kupuje vse pri njih po ceni, katero blagovolijo oni določiti, in da jim tudi prodaje vse svoje pridelke po oni nizki ceni, ki se jim dopada in jim donša toliko dobička.

Toda kramarski naši nasprotniki so mislili tudi naprej. Da se slovenski kmetje sploh ne bodo nikdar več začeli upirati in se postavljati

na svoje noge, trebalo je, da se vrže med kmete baklja razpora in sovraštva. Kmetje ne smejo misliti na svoj gospodarski napredek, ne na gospodarsko osamosvojitve, ampak drugo vprašanje je treba vreči med nje, zaradi katerega se naj grizejo. In to je narodno in versko vprašanje. In res naši kmetje se ne posvetujejo več skupno, kako bi si svoje stališče izboljšali, ampak oni se prepirajo in sovražijo zaradi ljube nemščine in zaradi svoje duhovščine. Da se ta prepir vzdrži, ustanovil se je „Štajerc“. Njegova glavna skrb je skrb za prepir. In to tudi on vzorno vzdržuje. Odkar izhaja on, besni po naših okrajih, po naših vaseh, skoraj po vsaki hiši verski in narodni prepir. „Štajerc“ napada naše duhovnike in naš jezik, slepi ljudje gredo za njim, in prepir ne neha.

Da noben prepir ne upliva dobro in blazilno na ljudi, je pač znana stvar. Prepir rodi podivjanost, posebno če ne obstoji tudi pred svetinjami vsakega naroda, pred vero in jezikom. Zato pa tudi opazujemo zadnjih šest let v okrajih, v katere zahaja „Štajerc“, največjo podivjanost, največ pretepev in pobojev. Po Pohorju, po Šaleški dolini, po Savinjski dolini, po savinjskih planinah itd., ni veliko „Štajerca“, zato je tudi malokedaj slišati o kakem zločinu. „Štajerc“ slika duhovnike kot največje hudobneže, za to jim „Štajerc“ pristaš noče verjeti, če priporočajo krščansko življenje. „Štajerc“ napada vse, kar se ne vlačí po nemčurskih gostilnah, za to pa tudi njegovi pristaši sovražijo vse, kar ni s temi gostilniškimi krogi v zvezi, in lumpi in zapravljevci so njihov vzor! Ali se torej kdo čudi, da je toliko podivjanosti med nami, da je toliko pobojev in zavratnih umorov?

Druga kuga pa, ki nam ugonablja sicer tako vrlo in blago slovensko ljudstvo, je na-

rejen šnopsali fuzelj. V Ptujju postajajo vsi žganjarji bogataši, ljudstvo pa, ki kupuje narejen šnops od njih, pada v duševno in gmotno revščino... Ubogo, pridno ljudstvo slovensko, spoznaj svoje sovražnike in poženi jih od sebe!

Rusko-japonska vojska.

Na suhem.

Poročila iz angleškega, oziroma iz japonskega vira prorokujejo bitko, ki se vname v najkrajšem času. Ruske vrste se razprostirajo preko 42 milj od Jekohinga preko Supinghienga do Hejdosienga in so močno utrjene. Japonci prodirajo v treh armadah od Kajuzena, Čanta in Fakumena. Na vzhodnem krilu so se Rusi, ki so se umaknili od Tunvasijana in Sintintinaja, sprva ustavili pri Vangaoci, 48 milj severno od Tunglura, kasneje pa so se umaknili še bolj proti severu, da se sedaj njih srednje čete nahajajo pri Linkohenu, 15 milj severno od Vangaoca.

Kakor se poroča „Daily Telegraph“ iz Šanghaja, je ruska armada v Mandžuriji razvrščena v tri armade. Zapadna stoji pri Fenhuanu, severna pri Čantunu, vzhodna pa pri Jekijakenu. Ti kraji ležijo približno v sredini med Mukdenom in Harbinom. Pričakuje se, da se nova bitka prične še pred začetkom deževne dobe.

Japonci so že gotovo nadomestili vse svoje zgube na moštvu in streljivu, med tem ko je zelo dvomljivo, če so to mogli storiti tudi Rusi. Zato je sedaj za maršala Oyamo zelo ugodno začeti prodirati. Če bo videl Linevič, da je preslab za uspešno ustavljanje, se bo umaknil še dalje čez Harbin v Mandžurijo.

LISTEK.

Izdajstvo.

Povest. Spisal J. V. Starogorski.

(Dalje.)

„Da bi ti zmrznil jezik“, se je razhudil Logar. „Kdaj si me pa videl, da bi ti nemškutaril? Ker mi ne veste odgovoriti, pa recimo, kdo bi bil za župana najboljši.“

„Pa res, treba bo vsekako prevdariti o tem, možje“, reče svetovalec Luka Možgan, „komu bomo zaupali občino. Dandanes ni več kakor prej. Gospoda je sitna, ker ji predbro gre. Nikdar ji ne moreš prav vstreci.“

„Neumnost“, reče Logar. „Od koga se živi ta gospoda? Od tebe! Za koga je ta gospoda? Za tebe, to je za nas vse. Čemu bi se je bali. Ti storiš svoje, kar imaš storiti, in ni vrag, da bi te pojedli. Postave imaš napisane, po njih se ravnaš, drugo te pa nič ne briga.“

Logar se je razvnel.

„Kaj bi vam pravil. Pri vojakihi tudi ni posebno prijetno. Če se pa držiš svojih predpisov, ti pa ne more nikdo nič. Seveda se ti večkrat zgodi krivica, ali tam pritoževati, se pravi iti v zapor. Nižji se ne sme vzdigniti čez višjega. Tukaj pa je drugače. Če se ti godi

krivica, imaš moč, da jim pokažeš, kako se naj spoštujejo tvoje pravice.“

„Ludvik nam stavi vedno njegovo vjaštvo pred oči“, reče nekdo smeje.

„Pa ti povej kaj, če veš, godalo zbadljivo!“

Družba se mu je nasmejala. Vajeni so bili Logarja in vedeli, da se dela le zato bolj jeznega, da bi se mu smejali.

„Kaj pa, ako bi volili Kalina“, meni Možgan. „Dober mož je in zmožen voditi te posle. Tem bolj, ker mu je sin hodil po šolah.“

V prvi vrsti mora biti tak, da se ne bo nikogar vstrašil, posebno slovenskega uradovanja ne“, reče Logar in postavi krepko prazen kozarec na mizo.

„To je malenkost“, reče Možgan.

„Kaj praviš, Luka?“ vpraša Logar in se nekoliko vspne.

„Da to ni največ, ako bi slovenski uradoval.“

„Grom in peklo“, zakolne Logar. „Jaz pa pravim, to je prvo. Vse drugi ni nič. Kdor se boji uradovati slovenski, je izdajalec, mevža, lopov, razumeš!“

„Pa gospoda ne bo hotela.“

„Kdo pa jo bo vprašal. Če hoče jesti naš kruh, bo pisala slovensko in ni vrag, da bi ne“, reče Logar in potrdi te besede s pestjo po mizi. „Kaj pravite vi?“

Možakarji so ga že imeli nekoliko.

„Tako je! Slovenci smo, zato pa bomo tudi možje. „Slovenska Lipa“ tudi piše, naj se postavimo na lastne noge.“

„Gotovo!“ se razvname Logar. „Kakšni so župani, takšni je okrajni zastop in tak duh veje po šolah. In kakšni so ti ljudje, tak je potem cel okraj. Če so ti nemškutarji, smrdi vse po izdajalstvu, če so pa narodnjaki, je ostalo tudi vse svetlo in samostojno. Le pogledimo naše razmere. Nemčurji vladajo v okrajnem zastopu. Nu, o našem županu ne smemo reči nič hudega. Drugače je dober in njegova hči je taka, da še nas osramoti. Ali pogledi v šolo. Učiteljstvo se ne sme gibati, otroci se slabo uče, ker se učiteljstvu zdi bolj potrebno nemškutariti, kakor učiti. Da bi je vrag... Zavednim in delavnim ljudem se delajo ovire, župani se preganjajo, kdor le količkaj pokaže, da je Slovenec. Cel okraj plava v nemškutarstvu. Ali morda ni res, možje?“

„Resnica!“

„Zato pa si moramo zbrati moža, ki se ne bo zbal teh ljudi.“

„Ali kdo bo tak, ki se bo vsemu uprl,“ vpraša Možgan. „Sam ne opravi nič!“

(Dalje sledi.)

Na morju.

Zadnje dni so posebno presenetile svet vesti, da je Roždestvensky hudo zbolel. Sicer so ruski listi to vest takoj zanikali, vendar angleški listi še vedno to trdijo. Če je vest resnična, nam pač ni potreba omeniti, da ima Ruska v tej vojski res nesrečo. V trenutku, ko bi rabila najboljšega admirala, ji ta zbolí, ko je z velikanskim pogumom pripeljal svoje brodovje tik pred sovražnika.

Iz angleške luke Saigon prihaja poročilo, da so videle ladje rusko brodovje dne 16. t. m. 800 milj južno od formoškega preliva. Torej je med tem gotovo došlo do prvih japonskih otokov, med katerimi so Japonci položili polno podmorskih min, da bi zabranili brodovju najkrajšo pot proti Vladivostoku. Te mine pa so tudi njim samim nevarne, ker se poroča, da sta se jim potopili dve ladji, ki sta zadeli ob nje.

Zadnja na Angleško iz Tokia došla poročila poročajo, da se admiral Togo drži v popolni nedelavnosti ter s svojimi mnogoštevilnimi križarkami opazuje le rusko brodovje. Formoška cesta je zaprta z mnogoštevilnimi torpedovkami, ki naj onemogočijo prodiranje ruskega brodovja. Doslej so bili torpedni napadi na rusko brodovje nemogoči, ker so bile noči jasne in svetle. Ko pa nastopi mlaj, bo začelo japonsko brodovje torpedovk napadati rusko brodovje.

V ruskih lukah v Evropi pa sedaj hitro delajo četrto brodovje, ki ima skoraj oditi iz Kronstata. O sestavi tega brodovja prinašajo listi sledeče podatke: bojna ladja „Slava“, bojna ladja „Imperator Aleksander II.“, oklopni križar „Pamjat Azova“, oklopni križar „Admiral Kornilov“, torpedni križar „Abrek“, 15 brzih novih torpedovk in 12 brezoklopnih oboženih pomožnih križarjev.

Ni pa misliti na to, da bi — tako pravi neki strokovnjak — Roždestvenski hotel in moral čakati na prihod tega brodovja. Če bi pa vendar to brodovje še pravočasno prišlo na bojišče, zadobil bi Roždestvenski po pridruženju „Slave“ na bojni vrednosti velikih novih oklopujač odločno nadmoč nasproti Japoncem. Te nove ladje skupno z bojnimi ladjami stare vrste bi tvorile tako silo, da bi imel admiral Togo jako težko stanje s svojimi 4 bojnimi ladjami, 8 križarji, 20 brzimi torpedovkami in drugimi pomožnimi križarji, katerim ne bodo mogle slediti nobene rezerve iz domovine. Dotični strokovnjak zaključuje: „Vsa Japonska sledi v pričo naraščajoče nevarnosti z vedno večjo napetostjo in nestrpnostjo nedelavnemu vedenju admirala Togo, in veliki del naroda ne more umeti, zakaj da poveljnik še dalje vstraja v nedelavnosti. Ta nevolja si daja duška — kakor poročajo zadnje vesti — v nadlegovanju radbine admirala Togo.“

Londonski listi namreč poročajo iz Tokia, da razni japonski listi hudo napadajo admirala Togo ter ostro obsojajo njegovo vedenje. Očitajo mu, da je neodločen, ker ni mogel preprečiti združenja obeh ruskih brodovij. Listi izražajo bojazen, da bodo vsled napak Togovih lahko uničeni vsi vspehi japonske mandžurske armade. Vsled tega je v prebivalstvu nastalo veliko ogorčenje, ki tako narašča, da je morala vlada odrediti varnostne odredbe za varstvo družine admirala Togo.

Politični ogled.

Državnozborna volitev v mariborskem mestnem okraju namesto dr. Volfharta, ki se je ustrelil, še sicer ni razpisana, a Nemci so si že pošteno v laseh zaradi kandidatov. Dosedaj so volili Nemci vedno lepo mirno in složno kandidate nemške ljudske stranke, sedaj pa so se vzdignili e. kr. uradniki ter rekli, da jim je ta stranka premalo prusaska in oni hočejo imeti kandidata, ki prisega na program prusake vsenemške stranke. Uradniki so postavili vsled tega za kandidata študenta Vastiana, nemško-narodni volilci pa bodo šli v boj za mariborskega podžupana Pfrimerja. Nam je vseeno, kdo je izvoljen, le to nam je neljubo, da moramo

plačevati in ubogati uradnike, ki so prusakega duha. Njim je Nemčija čez vse, nam je Avstrija čez vse!

Česko-slovanska kmetjska stranka je imela, kakor smo poročali, dne 16. t. m. svoj občni shod. Bilo je nad tisoč zborovalcev, kmetov in takih, ki pripadajo h kmetjski stranki. Predsednik Ždarsky je povdarjal, kako je iz malega začetka narasla kmetjska politična struja v veliko stranko. Našla je sicer prijatelje med Čehi samimi, češ, zakaj se ne imenuje narodna stranka. Tako ime se nam ni zdelo potrebno, kajti v stranki smo sami Čehi, katerim je materin jezik draga in nedotakljiva svetinja. Češki kmetje se ne bodo klanjali pred nemškimi dunajskimi vladnimi krogi! Predsednik kluba kmetjskih česko-slovanskih poslancev Prašek je govoril o organizaciji kmetov, o političnih strujah ter o stališču, katero zavzema českoslovanska stranka k tem vprašanjem. Britko obžaluje, da česko učiteljstvo ni naklonjeno kmetjsko politični struji. Duhovščina ima velike zasluge za kmetjsko gibanje, posebno duhovščina na deželi, in za to obžaluje, da se snujejo kmetjske stranke z drugim programom. Zdravniki na deželi tudi ne najdejo prave poti do naše stranke, čeravno se je kmetjska stranka krepko potegnila za njih razmere. Kapelan Krejhar iz Borovana vzame z veseljem besede Prašekove o zaslugah duhovnikov na znanje in obžaluje, da se duhovniki izogibajo politiki, ko bi vendar morali krepko držati s svojim edinim prijateljem, kmetom. Moravski poslanec Sevečik dokazuje, da so Mladočehi mnogo škodili ljudstvu s svojimi liberalnimi nazori in opozarja česko-slovansko stranko, da na Moravskem deluje v enakem smislu katoliško politična kmetjska stranka. Predsednik Zdarsky se zaključil znameniti shod z upanjem, da se bo prihodnjice še imenitnejše in ugodnejše izvršil.

Dopisi.

Ščavnica pri Sv. Ani v Slovenskih goricah. (Smrt.) Bela žena se je naselila v naši fari, kjer neusmiljeno davi in mori, kar ji pride pod koso, posebno pa otroke, ki umirajo za škrlatico, tako, da imamo včasih po tri pogrebe naenkrat. Posebno hudo se je ta bela žena udomačila pri veleposestniku Antonu Markuš, kjer so imeli v teku treh mesecev tri pogrebe. Meseca svečana mu je umrl edini šestletni sinček. Ni še bila zaceljena rana, ki jo je smrt vsekala s to izgubo, — kajti žalost roditeljev je bila velika, ker so njima že poprej trije fantje umrli, — ko v drugič potrkala bela žena na veliki petek ter pograbi s svojo koščeno roko najmlajšo osemletno hčerko. Na velikonočno nedeljo jo je čez štirideset belo oblečenih deklet in mnogo drugega občinstva spremljalo na pokopališče.

V soboto pa, dne 13. t. m. smo spremljali k zadnjemu počitku staro mater Jero Markuš, ali kakor so jo sploh imenovali Markušovo babico. Dočakala je visoko starost 85 let. Leta 1868. je izgubila svojega moža, ter je sama celih 22 let vzorno gospodarila na svojem velikem posestvu. Da je bila v resnici blaga in pridna gospodinja, kaže dejstvo, da je imela vedno eno družino, to je ene hlapce in dekle, pa tudi ene viničarje. Pa ne samo, da je bila vzorna gospodinja, bila je tudi krščanska mati svoji družini, tako, da je Markuševa hiša ena najuglednejših hiš v naši fari. Ni skoro minil dan, da bi ne bila sama pri sv. maši ali pa koga poslala izmed družine.

Njen pogreb je pričal, kako priljubljena je bila, ker tako obilne udeležbe pri pogrebu že dolgo nismo videli v naši fari. Vi pa, mladi gospodarji in gospodinjice, vzemite si za vzgled Markušovo babico!

Vitanje. (Šulferajn.) Samo pritiznjeni Nemci in blazni nemškutarski zagrizenci praznujejo letos petindvajsetletnico šulferajna ali nebodigatreba. Seveda tudi Vitanjčani morajo junaško stopiti v to veledično vrsto. Da se mladi naraščaj že prav zgodaj vname

za to hujškarsko društvo, hoče skrbeti nemška šola. Nje slavno vodstvo je blagovolilo dne 13. maja oprostiti šolskega pouka mlade nemške viteze, da se hvaležno in navdušeno spominjajo petindvajsetletnice šulferajna. Kaj pomeni to društvo, izmed vitanjskih odličnjakov gotovo ne ve veliko, kolikor je prstov na eni roki. V svarilo Slovencev povemo tole: Povsod brezobzirni Nemci hočejo od Severnega do Jadranskega morja raztegniti svoj dolgi jezik in protestantovsko krivovero. Na potu smo jim katoliški Slovenci. Zato so za naše kraje ustanovili šulferajn ali društvo za ponemčevanje naših krajev. V njem zbira denar, da z njim zidajo in vzdržujejo ponemčevalne šole. Žal, prepogosto se mu posreči kakšnega prestlepljenega slovenskega kalina prekaniti, češ, otrok se mora nemški naučiti, če hoče na svetu kaj veljati in z gospodo govoriti. A otrok naj potem v taki šoli ali pozneje postane narodni izdajalec in celo verski odpadnik.

Ne rekajte: ni tako hudo! Da bi še daleč bil tisti čas, ko bodo takih šol učenci, ki znajo komaj nekaj malega brati in pisati, drugega pa nič, dobili besedo pri občinah. Vcepljuje se jim pozneje v nemških društvih našemu narodu in naši veri nasprotni duh in videli bode, kako bodo z nasprotniki glasovali pri vseh volitvah, v našo neprecenljivo škodo, hodili vselej ob njih strani. Kje se bodo naučili kaj dobrega in blagega, če jih siloma tiščijo v nevednost, če jim vsajajo strast?

Poglejte v Vitanje! Preklicani šulferajn je ustanovil nemško dvorazrednico, kjer je že slovenska trirazrednica. In sedaj pošiljajo nekateri pametnjaki svoje otroke v dvorazrednico, češ, da se bodo več naučili, kakor v trirazrednici. Prebrisanci! Učijo se nemščine, katere ne razumejo. Če bi vi te le vrste čitali francoski pisane, ne umeli bi jih. Čitajte večkrat, stokrat, ostanejo vam nerazumljive. In če se otrok z velikim trudom nauči lomiti nekatere tuje besede, in drugega pa nič, kaj mu pomaga? Ali hočete imeti mesto pametnih in izobraženih gospodarjev in gospodinj le nemške hlapce in dekle, da jih bode lahko nemški oštevala gospoda nemška? Kje je glava? Kje pamet? Kaj bodo imeli otroci, posebno še slovenski od tega, da slovesno praznujejo petindvajsetletnico nesrečnega šulferajna? Toda oblastim je to po volji!

V takih nam skrajno sovražnih šolah smejo prosto biti narodno nestrpne veselice. Slovenske prireditve pa domačim učilnicam še blizu ne smejo. V onih šolah so lahko knjižnice, naša društva se ne smejo dotakniti domačih šol. Čudili bi se, če bi našli kaj takšnega na Turškem.

Sv. Jurij ob Ščavnici. (Razno.) 1. Pomlad je pri nas prav lepo sukajo razgrnila, in upati je, da bo marsikaj dobrega padlo iz žepov te suknje. Njive so se nepričakovano lepo razvile. Izginil je strah, ki nas je navdajal jeseni, ko ni hotelo nič vzhajati. — Gorice so dozda še dobre, grozdja se je obilo nasnovalo. Le da jih je dosti, ki nočejo uvaževati dobrega nasveta „Kmetovalčevega“, naj bi kar najhitreje škropili. Pa rajši nekateri prej v drugo kopajo. Ko ti je peronospora listje že pojedla, potem — kriziboži! Vobče se opaža velik napredek v novih nasadih, dasi se po starem trsu vsakomur toži. — Sadno drevje je tupatam prav bujno cvelo, zlasti hruške in slive. Mnogo seveda ne smemo zahtevati, ker smo lani dobili v obilici. — Precej je opaziti umne sadjereje. Žal, da si marsikateri s pregosto saditvijo, kakor tudi z v nemarnim ali celo napačnim čiščenjem uničujejo sadovnjake, ki bi sicer dajali premoženje! — Lastniki travnikov premalo gledajo na odvajanje vode ali drenažo. Biserjanski in jamički travniki n. pr. so prenapojeni z vodo, nekateri celo popolnoma uničeni. Res je tega dosti kriva Ščavnica, a z umno drenažo bi se dali travniki za malo vsoto izboljšati, kar bi mnogo izboljšalo živinorejo. — Vobče pa imamo glede letine najboljše nade. Bog daj, da ti upi posestnikom travnikov ne bi